

MATKAKERTOMUS MYLLYHOIDOSTA

1980-luvun kieppeillä suomalaisen päihdehuollon pakollisia kuvioita alkoi sekoittaa uusi tulokas. Alkuinnossaan se piti tietysti ääntä itsestään, käytti julkisuutta hyväkseen ja uhosi hoito-ohjelmallaan, jossa tarjottiin tuloksena raittiutta ja terveyttä. Tulokkaan nimeksi vakiintui ”myllyhoito”. Vuosien mittaan se on tasaantunut olossaan, mutta pitää yhä tiukasti kiinni periaatteistaan.

Myllyhoidosta on ulkopuolisen vaikea luoda kunnon kokonaiskuvaa. Myllystä tulee lähinnä mieleen viljanjauhamiskone, mutta mylly tarkoittaa myös hyörinää, touhua ja mylläkkää. Jos mylly on jotakin tällaista, mitä se hoito siinä tekee?

Tähän kysymykseen pyrkivät osaltaan vastaamaan Raisa Kettunen ja Airi Leppänen kirjassaan ”Myllyhoito”. He ovat uhranneet asialle kaksi vuotta: haastatelleet lukuisia ihmisiä, käyneet keskusteluja, tutustuneet alan kirjallisuuteen, penkoneet arkistoja unohtamatta tietenkään myllyhoidon käyneiden kokemuksia. He kutsuvatkin kirjaansa matkakertomukseksi, joka on omistettu myllyhoidon pioneereille.

Kun seuraa Kettusen ja Leppäsen kertomusta, saa huomata, miten monta mutkaa on myllyhoidon taipaleella jo ehtinyt olla. Paikoin tarina sujuu, väliin taas mutkien kautta palataan takaisin samoja asioita toistellaan eri muodoissa. Ei siinä mitään, sellaista se varmaan on ollutkin. Mutta sentään olisi odottanut, että kirjan

toimittajilta reissusta rähjäänntyneinä olisi mukaan jäänyt joitakin tulsiaisia, henkisiä eväitä, joiden ympärille olisi sitten kääritty koko jutun juoni. Mutta ei, asia leviää kuin erään Jokisen eväät. Totta kai moinen eri näkökulmat huomiioon ottava monipuolisuus on hyväksi, mutta siinä samalla myös helposti aletaan silotella asioita. Kun Kettusen ja Leppäsen tekstiä lukee, syntyy vaikutelma, että jotakin olennaista myllyhoidon särmästä on kadonnut. Vai kuuluuko tämä ajankuvaan, jossa vähän kaikkea pannaan pakettiin, koska on oltava edukseen markkinoilla ja tehtävä tulosta?

Toki kirjasta löytyy sitä sarmääkin. Päihdehuollon toivoretkiä Kanadaan ja Yhdysvaltoihin tehnyt Toivo Pöysä kirjastaa myllyhoidon sanomaa seuraavasti: ”Olin pohtinut paljon, että AA on selkeä itsenäinen liike – ei kai siitä voi hoitoa tehdä. Olin väärässä. Kanadassa se on oivallettu käytännöksi. – Se oli melkoista myllytystä.”

Myllyhoito on siis AA:n hengellisen toipumisohjelman ja eräänlaisen ammatillisen hoidon yhdistelmä, jonka esikuvana on Yhdysvalloissa syntynyt nk. Minnesota-malli. Ei siis ihme, että moinen ”sekaliiitto” sekoitti myös meillä totunnaisia päihdehuollon kuvioita. Mutta tuo liitto on ollut myös itselleen koettelemus: miten oma toipumiskokemus ja päihdehuollon ammatillisuus sovitetaan yhteen. Tätä puolta kirjassa valotetaan varsin hyvin.

Meillä päihdeongelmaa pidetään sosiaalisena ongelmana. Se on merkinnyt sitä, että päihdeongelmasta on tullut jonkinlainen jäännösluokka, jonka kanssa on ollut vähän niin ja näin. Jollei joku usko tätä, ottakoon luettavaksi päihdehuoltolain ja verratkoon sen kirjainta ja henkeä eri kuntien käytäntöön.

Kettunen ja Leppänen lainaavat mielellään Järvenpään sosiaalisairaalan entistä ylilääkärää Paavo Koistista. Koistinenhan on ampunut kovilla. Hän on arvostellut voimakkaasti päihdehuollon jälkijätöistä sosiaali diagnostiikkaa ja korostanut, että perinteiseltä päihdehuollolta on puuttunut yksi asia ja sen mukana kaikki: selkeä tavoite, raittius. Koistisen laukomat totuudet ovat tietysti mannaa itse myllyhoidolle. Eipä silti, asiassa on kyllä vinha perä. Myllyhoito on osaltaan tehnyt hyvää muistuttaessaan meitä tästä tavoitteesta.

Entä sitten? Myllyhoito jauhaa yhä kuitenkin omiaan: uskomuksenvaraisesti se pitää alkoholismia sairautena, johon auttaa AA:n toipumisohjelma. Ja tulevaisuuden visioissaan se on laajentumaan päin, tavoitteet ovat korkealla ja kokonaisvaltainen työote on poikaa.

Myllyhoidon käyneet saavat muistoksi käteen käyvän myllynkin. Se on ainakin jotakin yksinkertaista ja konkreettista, mutta toivottavasti myös muistutus siitä, että mutkistuuksaan asiat myös pitkittyvät. Mitä se Bob sanoikaan jäähyväisiksi Billille: ”Muista Bill, että ei pi-

lata tätä hommaa, vaan pidentään se yksinkertaisena.” Tässä myllyhoito Kettusen ja Leppäsen matkakertomuksen pohjalta saa kyllä mennä itseensä.

RAIMO HEISKANEN

RAISA KETTUNEN & AIRI LEPPÄNEN
MYLLYHOITO – ALKOHOLISMISTA PÄIHTEETTÖMÄÄN
ELÄMÄNTAPAAN
JYVÄSKYLÄ: GUMMERUS, 1994
163 s.

PERISYNTINÄ SYYLLISYYS?

Mainonta on kulutusyhteiskunnan metsästyskoira. Se haistelee ja seuraa trendejä. Osoittaa saaliin. Siksi on aina opettavaa tarkkailla, mitä sillä alueella tapahtuu. Vuoden 1993 mainoselokuvakilpailun loppusaldo kertonee jotain.

Vain muutamissa mainoksissa esiintyi mies ja nainen yhtä aikaa. Näytti siltä, että tämän vuosikymmenen mies on kyennyt solmimaan suhteen vain eläimeen tai toiseen mieheen, ei siis naiseen. Kuva miehestä on lievästikin sanoen alaviriteinen. Alakulona näyttää näissä kuvissa palavan elämänliekki. Miehen elämän ainoana lohtuna tuntuu olevan uskollisuus sinapille.

Samanaikaisesti laulavat Malin veljekset, että ”teesken-tele edes, että rakastat mua”. Suloista valhetta maisteleva mies toteaa laulussa, että ”minulle riittää kun vierelläni oot”, ja rukoilee, että ”sumuta rakkaani mua”. Niinkö heikoilla mies on, että hänelle riittävät pakastimenkylmä sydän ja sentimentaalinen valhe. Itsepetos. Populaarikulttuurin,

iskelmän ja mainospätkien mies ei näytä olevankaan se toimiva subjekti, vaan jonkinlainen uhri, jonka ainoa aktiivinen toiminta omassa elämässään tai sen suuntaamisessa – ainakin parisuhteen näkökulmasta – on käsien paneminen ristiin ja rukousasentoon asetuminen. Joku voi yltyä väentelemään käsiään tuskastuneena.

Dekkarikirjailijana aloittaneen Timo Sandbergin kolmannen proosateoksen maailma on hyvin miehinen. Se on sankarin ja sankarin tikapuinan käyttämien uhrien maailma. Kirjan kertoja on uhri. Hän on harmaanoloinen virkamies Kauno Vuoksenranta, joka muuttaa vanhemman veljensä pyynnöstä vanhaan kotitaloon, joka on jäänyt autioksi. Kaunun veljen nimi ei ole sattumalta Voitto. Se on isän antama nimi, joka on kuin itseään toteuttava ennuste. Oman elämänsä herran nimi. Ja toisten elämän? Kauno sen sijaan on omassa elämässäänkin jotenkin ulkopuolinen. Hän on sitä niin avioliitossa kuin työssään-

kin. On ollut sitä aina. Autioksi jääneessä lapsuudenkodissaan, josta hän on lähtenyt heti kun on kyennyt, häntä piirittävät vanhat esineet tuttuina mutta kuitenkin jotenkin vihamielisinä. Ne ovat tallentaneet itseensä menneisyyttä ja sen tapahtumia ja purkavat sitä nyt ympärilleen. Tai oikeammin kai Kauno purkaa. Monet unohtuneet asiat nousevat esiin ja päähenkilö alkaa yhä enemmän ja tiiviimmin elää menneessä. Semminkin kun oma avioliitto on hajoamassa ja työ tuntuu turhalta ja sisällyksettömältä. Lukuisin takaumin Kauno piirtää omaa luonnekuvaansa ja suhteitaan muihin ihmisiin. Muita ihmisiä ovat erityisesti vanhempi veli Voitto ja kovan ankara isä. Heidän varjossaan Kauno niin sanoakseni kitukasvaa.

Vähitellen Kauno alkaa kiinnostua yhä enemmän vanhan talon vintistä ja sen aarteista: omista ja Voiton aineista. Mutta kiinnostus saa intohimoisen luonteen, kun Kauno löytää äitivainajansa mustakantisia vhkoja, joihin äiti on